

Ali sem dovolj dobra?

Updated: Aug 24, 2022

Festival mesto žensk 2020

»Nothing has a stronger influence psychologically on their environment and especially on their children than the unlived life of the parent.

– Carl Gustav Jung

Ali sem dovolj dobra mati in ali sem dovolj dobra feministka, sta dve izmed mnogih vprašanj o družini in starševstvu v trenutku nekega preloma oziroma razpada zakonske zveze, ki jih Nataša Živković postavi v predstavi *Med dvema ognjema*. Ravno ti dve vprašanji sta mi najbolj zadoneli. Najbrž zaradi tega, ker sta ti dve vprašanji za sodobno žensko konstitutivni. In najbrž tudi zato, ker sem se ravno s tem najbolj ukvarjala v času razpada svoje zakonske zveze – kako biti dobra mama in hkrati ostati zvesta svojim željam. Kdaj smo se sploh matere začele spraševati, ali smo dovolj dobre oziroma ali bomo nekoč postale dovolj dobre matere? Ali je ta dvom univerzalen, imanenten, ali zgolj vsiljen znotraj zahodnega družbenega diskurza? In kaj ima feminizem opraviti s tem vprašanjem?

Avtorica predstave svoja premišljevanja, ki se pojavljajo ob prekinitvi zakonske zveze, položi v usta otrok, kar učinkuje nekoliko shizofreno – hkrati vznemirja in pomirja. Vznemirja nas misel na otrokovo ranljivost ob ločitvi staršev in razpadu družine – dogaja se nekaj, kar bo nedolžnega otroka močno zaznamovalo in spravilo v stisko. Otroci pa ob izjavljanju teh težkih, odraslih vsebin ostajajo čustveno distancirani in nezainteresirani, kar deluje tolažilno in pomirjajoče. Kot da bi sporočali, da je stanje pod nadzorom, da se navkljub vsemu počutijo varne.

Avtorica je s to eksternalizacijo notranjega dialoga, ki učinkuje shizofreno, pravzaprav razsvetlila shizofreno situacijo sodobne matere, ki je razpeta med medsebojno izključujočimi se zahtevami – izpolnila in živela naj bi svoje potenciale in želje (Ali sem dovolj dobra feministka?), hkrati pa naj bi se popolnoma posvečala svojemu otroku (Ali sem dovolj dobra mati?). Kaj sploh pomeni biti »dobra mati« in zakaj se nam pogosto zdi, da se to izključuje z drugimi aspiracijami ženske? Naše babice se niso ukvarjale s svojim materinstvom, kot to počnemo danes. Zadovoljne so bile, če so lahko nahranile svoje otroke. Ampak naše babice se tudi niso kaj dosti ukvarjale s svojimi željami oziroma so se morda šele začele ukvarjati z njimi. Bolj ko so se ženske v zahodni kulturi osvobajale, bolj je otrok postajal dragocen. Tabletko je omogočila, da se rojevajo zaželeni otroci, razvoj medicine je pomagal, da ti želeni otroci preživijo. Vzporedno s pojavom gibanja za pravice žensk so se pojavile tudi psihoterapija in knjige o »pravilni« vzgoji in negi otrok. V trenutku, ko ženskam ni bilo več dovolj, da imajo v eni roki plenice, v drugi pa likalnik, se je začelo ustvarjanje novega družbenega ideala, ki se mu ženske morajo podrediti, sicer bodo uničile svoje otroke – ideal popolne matere (recimo, hollywoodske dive v prvi polovici 20. stoletja večinoma niso imele otrok, če pa so jih imele, se niso navedle fotografom z njimi; hkrati z razmahom feminizma pa postaja vedno bolj modno imeti otroke). Naše babice so se zadovoljile že s tem, da je otrok preživel in da ni lačen, današnje matere morajo biti čustveno zrele, prisotne, uglašene, na voljo za preživljanje tako imenovanega kvalitetnega časa z otrokom, nutricionistke, baby trenerke itn. Popolna mati brezpogojno ljubi, razume in »pravilno« vzgaja svoje otroke v mentalno zdrave, uspešne in zadovoljne posameznike. Ne sme biti preveč blizu otroka, pa vendar ne pretirano daleč. V nenehnem strahu je pred morebitno stisko otroka, ker to lahko uniči njegovo mentalno zdravje. Podobno kot to lahko naredi stiska ob morebitni ločitvi staršev. Medijske podobe zadovoljnih, nasmejanih mater in ekspanzija strokovnjakov na področju mentalnega zdravja so samo poglobile občutke neadekvatnosti, krivde in tesnobe med »realnimi«, vsakdanjimi materami. Mati naj bi bila vsemogočna, ampak pravzaprav neha obstajati – je *life support* sistem.

V psihoanalizi se materinstvo obravnava izključno skozi otrokovo dramo, mati je zgolj v podporni vlogi, je v funkciji mentalnega zdravja otroka, brez svojega glasu. Če si ženska drzne želeto, da bi imela svoj glas oziroma več kot le plenice v eni in knjigo o vzgoji v drugi roki, ali če se celo odloči razdreti družino, se težko izogne močnim občutkom krivde. Kot jo pogosto začutijo tudi ženske, ki si drznejo ne postati matere.

Avtorici s tem, ko se usede na oder in s kozarcem vina v roki skupaj z občinstvom gleda posnetke otrok, ki izražajo njene dvome, skrbi, pomisleke glede starševstva, družine in svojih želja, uspe sinteza teh, znotraj diskurza izključujočih se polov – matere imamo svoj glas in otroci se ravno zaradi tega, in ne navkljub temu, počutijo varne. In lahko se naprej igrajo, na primer med dvema ognjema. Kar za sodobno mati, dovezetno za dvome in občutke krivde, učinkuje predvsem osvobajajoče.